

нерухоме майно, відновлення якого шляхом поточного або капітального ремонту чи реконструкції є неможливим або економічно недоцільним» [4].

Отже, банківські договори є важливим інструментом у фінансових відносинах, що забезпечують взаємодію між банками та клієнтами. Правильно підібраний вид договору дозволяє клієнту ефективно вирішувати фінансові питання, а банку – забезпечувати стабільність та розвиток. Кожен із договорів має свою специфіку, яку необхідно враховувати як при укладенні, так і при виконанні договірних зобов'язань.

Воєнний стан ускладнює реалізацію договорів, зокрема через непередбачувані обставини та пріоритетність питань національної безпеки. Важливим є процес адаптації правового регулювання, що дасть можливість забезпечити стабільність банківських установ і виконання договірних зобов'язань. Ефективне функціонування банківської сфери можливе за умови врахування нових правових та економічних реалій, спрямованих на збереження довіри до банків і захист інтересів усіх учасників договірних відносин.

Воєнний стан в Україні суттєво вплинув на банківські договори, змусивши банки пристосуватися до нових викликів та забезпечити збереження фінансової стабільності. Завдяки підтримці Національного банку України, а також запровадженним механізмам реструктуризації, кредитних канікул та лімітів на певні операції, банківська система продовжує працювати, надаючи громадянам та бізнесу необхідну фінансову підтримку.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/>
3. Про Національний банк України: Закон України від 20 травня 1999 року № 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>
4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо підтримки позичальників, майно яких було знищено або зазнало пошкоджень внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України: Закон України від 01.12.2022 № 2823-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2823-20#Text>

Зеліско Алла Володимирівна

доктор юридичних наук, професор, професор
кафедри цивільного права Прикарпатського
національного університету імені Василя
Стефаника

ЗАСНОВНИЦЬКИЙ ДОГОВІР НАУКОВОГО ПАРКУ: У РУСЛІ ЗАКОНОДАВЧИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Конструкція засновницького договору, традиційно, відзначається дискусійністю застосування як у законодавстві, так і в науці. У першу чергу,

така ситуація спричинена полісемією поняття «засновницький договір», який первинно урегульовувався у законодавстві 90-х років про господарські товариства як установчий документ і перебував у такій ролі разом із статутом. Відповідно, у нормах законодавства на той час йшлося про те, що установчими документами господарських товариств були засновницький договір та/або статут. У подальшому законодавство відійшло від подвійності установчих документів, зайнявши позицію, що установчим документом господарського товариства може бути або засновницький договір (в контексті повних та командитних товариств) або статут (в контексті акціонерних товариств та товариств з обмеженою відповідальністю). Наступним кроком законодавчих змін стало запровадження конструкції засновницького договору як договору, що укладається засновниками юридичної особи і метою якого є її створення. Такий договір не є за природою установчим документом. Таким чином, один і той ж термін став означенням різних за своєю правовою природою конструкцій [1, с. 6]. Окрім того, у доктрині неодноразово обґрунтовувалась дискусійність застосування засновницького договору в якості установчого документа. З цього приводу, ще І.М. Кучеренко зазначалась невідповідність договору природі установчих документів [2, 78]. Складність використання конструкції засновницького договору в розрізі правового зв'язку повних учасників і вкладників із командитним товариством підкреслювала І.В. Спасибо-Фатєєва [3, с. 252]. І з цією критикою варто однозначно погодитись, позаяк договір дійсно, маючи договірну природу, підписується засновниками. І цей договір є домовленістю між ними. У той же час, ознака незмінності існування юридичної особи незалежно від зміни складу її учасників, визначає появу нових поміж них і, відповідно, вимагає внесення змін до договору та реєстрації цих змін у реєстратора. Такі механізми не відповідають природі класичного договору та характерні для статуту як локального нормативного акта. Вказані питання віднайшли свою проекцію у сфері регулювання наукових парків та в силу актуалізації законодавчих змін щодо статусу останніх знову стають максимально на часі.

Проблематика конструкції засновницького договору наукових парків особливо яскраво прослідковується у ретроспективі їх правового регулювання. У первинній редакції Закону України «Про наукові парки», яка набрала чинності 1 січня 2010 року у ст. 5 «Установчі документи наукового парку» зазначалося, що «науковий парк створюється і діє на основі *засновницького договору та статуту*, вимоги до яких визначаються цим Законом. У засновницькому договорі про створення наукового парку визначаються зобов'язання засновників створити науковий парк, порядок їх спільної діяльності щодо його створення, умов передання науковому парку майна та нематеріальних активів засновників з урахуванням особливостей, встановлених цим Законом» [4]. Як бачимо, первинно Закон підтримував концепцію «подвійності» установчих документів, від якої законодавець при регулюванні господарських товариств на той час уже відмовився і в цьому плані наукові парки кардинально вибивалися із усталених законодавчих механізмів регулювання інших юридичних осіб. А наступна частина ст.5 первинної

редакції, фактично визначала такий зміст засновницького договору, який полягав у регулюванні відносин щодо створення наукового парку. Це підтверджувалося і ст. 1 Закону, в якій вказувалося, що засновники наукового парку – вищий навчальний заклад IV рівня акредитації та/або наукова установа та інші юридичні особи, що уклали засновницький договір про створення наукового парку. Регулювання ж статусу наукового парку покладалося на статут. Така специфічна ситуація зберігалася аж до 2021 року. Можливість збереження такої суттєвої невідповідності законодавчим підходам щодо юридичних осіб у інших нормативних актах можливим є пояснити лише тим, що у Законі не було вказано організаційно-правової форми наукового парку, позаяк вони функціонували у своєму власному спеціально створеному правовому середовищі.

У редакції 2021 року Закон України «Про наукові парки» змінив концептуальні підходи щодо цього питання, в основі чого знаходилося прописання в його нормах положення про створення наукових парків у формі господарського товариства, що потягло за собою очевидну потребу змін щодо засновницького договору в тому числі. Стаття 5 чинної редакції Закону передбачає, що науковий парк створюється і діє на основі установчого документа (засновницького договору або статуту)... А в частині 2 зазначається, що у засновницькому договорі про створення наукового парку визначаються, зокрема, зобов'язання засновників (учасників, акціонерів) щодо створення наукового парку, порядок їхньої спільної діяльності, умови передачі науковому парку майна та нематеріальних активів засновників (учасників, акціонерів) з урахуванням особливостей, встановлених цим Законом [5]. Як бачимо, відійшовши від помилкового підходу про подвійність установчих документів, законодавець зберіг автентичність частини 2 ст. 5 щодо змісту засновницького договору про створення наукового парку, зміст якого містить, по суті, лише організаційні відносини між засновниками, спрямовані на створення парку. Чи в змозі засновницький договір з таким нормативним змістом покрити усі ті складні питання локального правового регулювання наукового парку як інноваційної юридичної особи із складним складом учасників, поміж яких вищі навчальні заклади, наукові установи та юридичні особи? Закріплення засновницького договору як установчого документа наукового парку є логічним наслідком закріпленої нормативно можливості створення наукового парку у формі господарського товариства, яке на практиці працює в одній і з п'яти загальновідомих організаційно-правових форм. Поміж таких форм передбачені і ті, які діють на основі засновницького договору як установчого документа – повні та командитні товариства. І тут ми знову повертаємося до питання доцільності використання конструкції договору як установчого документа юридичної особи. Безумовно, що вирішення питання застосовуваності засновницького договору як установчого договору у сфері регулювання наукових парків переносить нас у площину потреби перегляду підходів до регулювання статусу повних і командитних товариств, яка традиційно знаходиться осторонь усіх законотворчих процесів.

Однак, також і виникає питання щодо доречності використання для наукових парків організаційно-правової форми повних і командитних товариств. Вона не є популярною поміж засновників в силу загальновідомих ознак таких господарських товариств, пов'язаних із обсягом відповідальності, тим паче, є не ефективною для наукових парків, які, діючи на ринку інновацій, є максимально ризиковими юридичними особами. Та й сам механізм управління і ведення справ у повних і командитних товариствах є не зовсім придатним для наукових парків. Цілком очевидно, що реально придатними організаційно-правовими формами є акціонерне товариство та товариство з обмеженою відповідальністю і, до речі, якщо проаналізувати ч. 3 ст. 5 Закону України «Про наукові парки», то можемо зробити висновок, що і сам законодавець, окреслюючи спеціальні вимоги до установчих документів наукових парків, орієнтований саме на ці дві організаційно-правові форми, позаяк використовує відповідну термінологію (акціонер, учасник, статутний капітал, структура управління).

Цікаво, що нещодавнє громадське обговорення чергового проєкту змін до Закону України «Про наукові парки», ініційоване і проведене МОН та аналіз відповідного проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких Законів України щодо стимулювання розвитку наукових парків» засвідчили, що питання організаційно-правової форми наукових парків та установчих документів і застосування конструкції засновницького договору, попри концептуальні позитивні інші зміни щодо статусу наукових парків, залишились без змін [6].

Чітке означення у Законі «Про наукові парки» створення наукових парків у вказаних двох організаційно-правових формах господарських товариств вилучить із його положень ті суперечливі норми, які стосуються засновницького договору. Більше того, дозволить використати конструкцію засновницького договору як такого, який не є установчим документом та спрямований на створення юридичної особи – наукового парку. В силу складності кола засновників наукового парку, поміж яких і вищі навчальні заклади і наукові установи із особливими вкладами, засновницький договір саме в такій іпостасі вбачається як максимально ефективний.

Список використаних джерел:

1. Зеліско А. В. Засновницький договір: уніфікація застосування договірної конструкції при створенні юридичних осіб корпоративного типу. *Підприємництво, господарство і право*. № 10. 2013. С. 3 – 7.
2. Кучеренко І.М. Організаційно-правові форми юридичних осіб приватного права: монографія. К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2004. 328 с.
3. Спасибо-Фатєєва І. В. Цивілістика: на шляху формування доктрин : вибр. наук. пр. Х. : Золоті сторінки, 2012. 696 с.
4. Про наукові парки: Закон України від червня 2009 року №1563-VI (у редакції, яка набрала чинності 1 січня 2010 року). URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1563-vi-9253>.

5. Про наукові парки: : Закон України від червня 2009 року №1563-VI (чинна редакція). Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2009. № 51. Ст.757. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1563-17#Text>.

6. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких Законів України щодо стимулювання розвитку наукових парків», запропонований МОН для громадського обговорення (внесений Кабінетом Міністрів України – Шмигалем Денисом Анатолійовичем) 26 грудня 2024 року. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/gromadske-obgovorennya/2024/12/26/01/1-proyekt-zu-pro-vnesennya-zmin-do-deyakykh-zu-rozvytku-naukovykh-parkiv-26-12-2024.docx>

Косак Володимир Михайлович

доктор юридичних наук, професор, завідувач
кафедри цивільного права та процесу Львівського
національного університету імені Івана Франка

ПРЕДМЕТ ДОГОВІРНИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ВІДНОСИН ПРИ БУДІВНИЦТВІ ЖИТЛА З УЧАСТЮ ФОНДУ ФІНАНСУВАННЯ БУДІВНИЦТВА

Регламентация договорных отношений в строительстве должно здійснюватися, виходячи з уніфікованої нормативної бази, яка є джерелом регулювання певних відносин. Договірне правовідношення за своєю суттю є вільним волевиявленням контрагентів, що базується на загальновизнаних нормах приватного права. Договори в сфері будівництва в умовах ринкової економіки не відрізняються за своєю природою від інших договорів, що опосередковують цивільний оборот.

Договір можна розглядувати як юридичний факт, що належить до правомірних дій, в яких проявляється волевиявлення сторін. На підставі договору виникають правовідносини, змістом яких є права та обов'язки сторін. Правова природа цих відносин не повинна залежати від мети, яку ставлять перед собою їх учасники. Спорудження житлового будинку для задоволення особистих потреб не відрізняється від правової природи договірної відносини, предметом якого є спорудження виробничих потужностей.

Аналіз різноманітних точок зору дає можливість дійти до висновку, що основним критерієм розмежування господарських (підприємницьких) договорів від цивільно-правових є суб'єктний склад та підприємницька мета. На це звертав увагу В. В. Луць, який вважав, що у підприємницькому договорі поєднуються як загальні ознаки, властиві цивільно-правовому договору, так і особливі, які можна звести до таких. По-перше, суб'єктами цього договору є юридичні або фізичні особи, зареєстровані у встановленому законом порядку. По-друге, зміст підприємницького договору становлять умови, за якими передаються товари, виконуються роботи або надаються послуги, які становили зміст їх основної підприємницької діяльності [1, с.28].